נב: אלו טרפות פרק שלישי חולין

כמה חסרון בשדרה בית שמאי אומרים שתי חוליות ובית הלל אומרים חוליא אחת ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה הכא צלע בלא חוליא התם חוליא בלא צלע בשלמא צלע בלא חוליא משכחת לה אלא חוליא בלא צלע היכי משכחת לה בשילהי כפלי מתקיף לה רב אושעיא ולתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אמר ליה רב כי איתשיל לענין טומאה איתשיל דהוו להו בית שמאי לחומרא: וגולגולת שנחבסה ברובה: בעי רבי ירמיה רוב גובהה או רוב היקיפה תיקו: ובשר החופה רוב הכרס ברובו: בעי רב אשי ברוב קרוע או ברוב נטול תפשוט ליה מדתנן כרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה ואמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר' חנינא כל הכרס כולו זו היא כרס הפנימי ואי זהו כרס החיצונה בשר החופה את רוב הכרס מידי הוא טעמא אלא לשמואל (הכי אמר) רבי יעקב בר נחמני אמר שמואל מקום שאין בו מילת: ודרוסת הזאב: אמר רב יהודה אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעופות מן הנץ ולמעלה למעוטי מאי אילימא למעוטי חתול תנינא ודרוסת הזאב וכי תימא הא קא משמע לן דזאב בגסה נמי דרים והא תנן רבי יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה ודרוסת ארי בגסה וכי תימא רבי יהודה מפלג פליג והאמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעא לא בא רבי יהודה אלא לפרש דברי חכמים גברא אגברא קא רמית איבעית אימא לעולם למעוטי חתול מהו דתימא אורחא דמלתא קתני קא משמע לן אמר רב עמרם אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים דרוסת חולדה בעופות מיתיבי דרוסת חתול נץ ונמייה עד שתינקב לחלל אבל דרוסה לית להו ותסברא נץ לא דרים והתנן ודרוסת הנץ הא לא קשיא כאן בעופות כאן בגדיים וטלאים מכל מקום לרב חסדא קשיא הוא דאמר כי האי תנא דתניא בריבי אומר לא אמרו אין דרוסה אלא במקום שאין מצילין אבל במקום שיש מצילין יש דרוסה ובמקום שאין מצילין אין דרוסה והא ההיא תרנגולת דהואי בי רב כהנא דרהט חתול בתרה ועל לאידרונא ואיתחיד דשא באפיה ומחייה לדשא בסיחופיה ואשתכח עלה חמשה קורטי דמא הצלת עצמה נמי כהצלת אחרים דמי ורבנן זיהרא אית ליה ולא קלי זיהריה איכא דאמרי הא מני בריבי היא דתניא בריבי אומר לא אמרו יש דרוסה אלא במקום שיש מצילין אבל במקום שאין מצילין אין דרוסה והא ההיא תרנגולת דהואי בי רב כהנא דרהט חתול בתרה ועל לאידרונא ואיתחיד דשא באפיה ומחייה לדשא בסיחופיה ואישתכח עליה חמשה קורטי דמא הצלת עצמה נמי כהצלת אחרים דמיא בעא מיניה רב כהנא מרב

יש

כמה חסרון בשדרה. ולא תטמא באהל בלא בשר: **וכן לטרפה.** דלבית הלל מיטרפא בחדא חוליא. אלמא לשמואל עקירת חוליא הוא דטרפה ולא עקירת צלע: **בשילהי כפלי.** יש חוליות הרבה שאין שם צלעות: **ולתנייה גבי קולי בית שמאי.** אי לענין טרפה נמי פליגי ליתנייה בעדיות דקחשיב התם כל קולי בית שמאי וחומרי בית הלל דהא לגבי טרפה הוו בית שמאי לקולא: **כי איתשיל.** חסרון שדרה בבית המדרש: **לענין.** טומאת אהל נשאלה לפניהם בכמה חסרונה דהתם בית שמאי לחומרא: **רוב גובהה.** מן העינים ולמעלה. רוב היקפה גדול מרוב גובהה: **ברוב קרוע.** וכ"ש ברוב נטולה: **או ברוב נטול.** שניטל רובה אבל ברוב קרוע לא מיטרפא: **תפשוט.** דברוב קרוע קאמר דהא או שנקרע תנן ומפרשינן [נ:] להאי רוב חיצונה דהיינו בשר החופה: **מידי הוא טעמא.** הא דמיבעיא לן ברוב קרוע או ברוב נטול: **אלא לשמואל.** דהא איהו אמרה להא שמעתא לעיל גבי צלע שנעקרה וכו' ושמואל לא מפרש למתניתין כדאמרי במערבא [נ:] אלא מקום שאין בו מילת דהיינו בכרס עצמו ואיהו מוסיף האי טרפות דבשר החופה אמתניתין דגמרא גמירי ליה ותנא דמתניתין מייתי לה בזה הכלל: **מן הזאב ולמעלה.** הוי דרוסה וזאב בכלל אבל מזאב ולמטה אין לו ארס חזק להמית בהמה אלא עופות: **ובעופות.** הנדרסין: **מן הנץ ולמעלה.** יש לו כח לדרוס עוף חברו: **וכי תימא.** אי לאו דרב הוה אמינא לעולם חתול נמי הויא דריסה בדקה ומתניתין קא משמע לן דזאב אפילו בגסה נמי דרים ומשום דאיירי בגסה נקט זאב: **גברא אגברא קא רמית.** א] דרבי אלעזר אדרב דרב סבר רבי יהודה פליג ות"ק אפילו בגסה קאמר ואיצטריך דרב לאשמועינן דמן הזאב ולמטה אפילו בדקה נמי לא דלא תימא האי דקתני זאב משום גסה אבל דקה אפילו חתול נמי: **ואיבעית אימא לעולם.** מתניתין נמי ממעט חתול אפילו מדקה דזאב גופיה דקתני בדקה קאמר כר' בנימין ואתא רב לפרושי א] דדוקא נקט זאב במתני': **מהו דתימא.** האי דנקט זאב משום דאורחיה למידרס ולעולם הוא הדין לחתול קמ"ל רב: ב] **נמייה.** חיה היא ויש אומרים שהיא מרטרינ"א בלע"ז: **גדיים וטלאים.** דקים שבדקה ומודה רב חסדא באילים ורחלים כמתני': **עד שינקב לחלל.** כקוץ בעלמא ועד שניקבו הדקין. ומדשוי להו כקוץ בנקובה מכלל דארס שלה אין מזיק אפילו לעופות וכל שכן לגדיים וטלאים: **בריבי.** שם חכם: **לא אמרו אין דרוסה.** לחתול: **אלא במקום שאין מצילין.** לעוף או לגדי מידו דאינו כועס כל כך ולא אלים זיהריה: **אבל במקום שיש** ב] **לא מציל.** הוא כועס ויש לו ארס חזק וכשמכה בצפורן משליך בה ארס ולרב חסדא בשיש מצילין: **בסחופיה.** פלוט"א: **חמשה קורטי דמא.** ארס של חמש אצבעות: **הצלת עצמה.** שהיא עצמה מצלת גופה ובורחת: **ורבנן.** דפליגי עליה דבריבי דאמרי אפילו יש מצילין אין דרוסה כהאי דמאי דמשתכח בדשא מפרקי לך: **אית ליה זיהרא ולא קלי.** אינו שורף: **איכא דאמרי.** דרב חסדא אפילו במקום שאין מצילין קאמר דיש דרוסה ומתניתין דנקט זאב משום אימרי דרבי נקט ג] והא מתניתין דנקט עד שתנקב לחלל בריבי היא ובמקום שאין מצילין ורבנן פליגי עליה: **לא אמרו יש דרוסה.** לחתול: **אבל במקום שאין מצילין כו'.** ורבנן סברי אף במקום שאין מצילין יש דרוסה:

אף

אילימא למעוטי חתול. כלומר דוקא זאב דרים כדאמרי רברבי ולא חתול: **וכי** תימא קמשמע לן דזאב בגסה נמי דרים. כלומר להכי נקט מן הזאב ולמעלה לאשמועינן דכל מן הזאב ולמעלה שוה דמה ארי בגסה אף ד] זאב בגסה: **הכי** גרסינן אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים. ולא גרסינן נץ במילתיה דרב חסדא דאי גרס ליה א"כ כי פריך ליה מברייתא מנץ נמי פריך וכי משני הוה לאמר כבריבי צריך לומר דקאי נמי בריבי אנץ ואילו מתני' קתני נץ דיש לו דרוסה ומתניתין איירי בכל ענין אף במקום שאין מצילין וכי תימא דמאי דמחלק בריבי היינו בגדיים וטלאים אבל בעופות לא א"כ מאי קא פריך מההיא תרנגולתא דהוה בי רב כהנא ואע"פ שעל כרחך אנו צריכין לחלק משום דלא תקשה ברייתא אמתניתין היינו משום דקסבר דבעופות קלי זיהריה ובגדיים וטלאים לא קלי זיהריה אבל בריבי סובר דמקום שיש לו מצילין קלי בין בעופות בין בגדיים וטלאים אבל במקום שאין מצילין אין לו כלל ארס ואי הוה גרסינן נץ במילתא דרב חסדא אם כן אף בנץ נמי היינו צריכין לומר כן ועוד לאיכא דאמרי דמשני דברייתא כבריבי היא א"כ לרב חסדא יש דרוסה לנץ בכל ענין אף בגדיים וטלאים ומאי איריא דתני מתניתין עוף הדק אפילו גדיים וטלאים נמי: **מ"מ** לרב חסדא קשיא. ול"ת ולישני ליה דברייתא כאימרי רברבי וי"ל דדומיא דנץ קתני דאף גדיים וטלאים אין לו דרוסה ומיהו לפירוש איכא דאמרי דאוקי לברייתא כבריבי ובאין לו מצילין לא הוי חתול דומיא דנץ דדרוסת הנץ בעופות בכל ענין ובגדיים וטלאים לא דרים בשום ענין ומתוך כך יתיישב אמאי לא מוקי ברייתא נמי ללישנא קמא כבריבי ובאין להן מצילין הא במצילין יש להן דרוסה משום דדומיא דנץ קתני דאין לו דרוסה בכל ענין:

יש

עין משפט נר מצוה

קנט א ב ג מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל"ח סמג עשין רלג ומיי' פ"י מהל' שחיטה הלכה ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' נג סעיף ד:

קס ד ה מיי' פ"י מהל' שחיטה הל"י סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ל סעי' א:

קסא ו מיי' פ"ט מהל' שחיטה הל"ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מח ס"ג:

קסב ז ח ט מיי' פ"ה מהל' שחיטה הל"ד סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' נז סעיף א:

קסג י מיי' שם טוש"ע שם סעי' כ:

קסד כ טוש"ע שם סעי' ד ואפילו כשאין מצילין יש דרוסה כרב חסדא אליבא דרבנן:

◆

רבינו גרשום

וכמה יהא חסרון. שאינו חשוב רוב בניינו: בש"א ב' חוליות ובית הלל אומרים אפילו לא תיסרו אלא חוליא אחת אינו סותר ימי נזרו ואינו מגלח ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה. אפילו לא חיסר אלא חוליא טרפה וכיצד אמרת דאינה טרפה עד שתיעקר צלע מעיקרה. בשלהי כפלי כלומר דחוליא א) לית בה צלע. א"כ הוה ליה מקולי דבית שמאי כו' כלומר אי אמרת וכן לטרפה הוו להו ב"ה לחומרא וב"ש לקולא: א"ל רבא כי אתשיל ההוא לענין כו' כלומר כי אתשיל כמה חסרון בשדרה לענין טומאה איתשיל ולא לענין טרפה דהוו להו ב"ש לחומרא: ברוב גובה או ברוב היקיפה כו' רוב גובה מקום של מוח עד הפה רוב היקיפה מאון לאון: ותפשוט ליה מהא דתנן או שנקרע רוב החיצונה ואמרי במערבא דכרס החיצונה זהו בשר החופה את רוב הכרס וש"מ דבשר החופה את רוב הכרס ברוב קרוע מידי הוא טעמא אלא לשמואל כו' מי הוא אמורא שאמר בשר החופה את רוב הכרס ברובו שמואל והוא לא סבר דמה דתנן או שנקרע רוב החיצונה זה בשר החופה את רוב הכרס דתזינן (למיפרך) למימריה בזה הפרק יעקב אמר נחמני אמר שמואל מקום שאין בה מילתא זהו כרס הפנימי ושאר הכרס זהו הכרס החיצונה ומה דתנן או שנקרע רוב החיצונה לא אמר מבשר החופה את רוב הכרס אלא מכרס עצמו ועדיין תיבעי לן לשמואל בשר החופה את רוב הכרס ברוב קרוע או ברוב נטול: בבהמה מן הזאב ולמעלה כלומר כגון דוב וארי בעופות מן הנץ ולמעלה דורסין אבל אם פחות מנץ אין לו דריסה נץ זה אוסטיור בלע"ז: וכי תימא דזאב אפי' בגסה דורס כלומר אשמעינן. ואיבעית תימא למעוטי חתול ואי (מתניתא) [מתניתין] הוה אמינא אורחא דמלתא קתני כלומר מה דתנן ודרוסת הזאב אורחא דמלתא קתני כלומר ואפי' חתול ומה דקתני דרוסת הזאב לא מכר זאב אלא דאורחא דמילתא דזאב דדריס קמ"ל רב זאב למעוטי חתול אבל דריסה לית להו. כלומר אי לא ניקב לאו טרפה בשביל (אדם) [ארס]. נמיה חיה קטנה. אלא במקום שאין מצילין כלומר במקום שאין מציל שום בר נש מידה שאין כועס עליה אבל במקום שיש מצילין שכועס על הבהמה יש דרוסה. דאישתכח עליה חמשא קורטא דדמא על בבא: הצלת עצמה כהצלה אחרים דמי. כלומר כיון דאיתחיד בבא באנפיה כעס ודרס.

מסורת הש"ס

א) [לעיל מב: ושם נסמן] אהלות פ"ב משנה ג, ב) [פי' סוף וקץ], ג) [יומא פ. זבחים לח: לקמן קה. כריתות ו: ערכין כ:], ד) נ"ל רבה, ה) [לעיל מב.], ו) [לעיל נ:], ז) [נ"ל האמר], ח) [שם], ט) [גי' הרא"ש רבי אלעזר וכן בפרש"י ד"ה גברא], י) [תענית ד: וש"נ], כ) [תרגום של ויבא החדרה (בראשית מג ל) ועאל לאידרון], ל) פי' מאליו, מ) ס"א ל"א גדול הדור.

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה גברא אגברא קא רמית דרבי אלעא אדרב כצ"ל: ב] ד"ה נמייה וכו'. נ"ב עיין [illegible] קמי ע"ב בד"ה משום ריתחא וכו' פרש"י דנמייה ארץ הוא:

◆

לעזי רש"י

מרטרינ"א. נמייה.
פלוט"א [פוט"א]. כף-רגל.

◆

מוסף רש"י

כמה חסרון בשדרה. ובלא מתורת שדרה ונזירן כשאר עצם כשעורה שאינו מטמא באהל (ערובין ו:) אלא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה, דאילו שדרה שלמה וגולגולת שלמה ורוב מניינו ורוב בניינו תנן באהלות (פ"ב מ"א) דמטמאין באהל ואע"פ שאין עליהן בשר (לעיל מב.). וכן לטרפה. לב"ש לא הויא טרפה בציר משתי חוליות ולב"ה בחוליא אחת מיטרפא (שם). שניקבה. במקצה (לעיל מב.). בשר החופה. פילשחיו והוא קרום עב המוכב על כל החלל יקורין לו טינפ"א וישנו מן החזה ועד הירכים ויחסום הקרוי פנל"א מעוטו נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו קרום, ורוב החיצונה דקאמר מתניתין רואין כמה יש מן הקרום כנגד אותו רוב הכרס ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרס טרפה ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה (שם). מקום שאין בו מילת. מקום יש בכרס חלק שאין שם אותו למר שעורין כיונים מן הכרס (שם).

◆

שיטה מקובצת

א] ואתא רב לפרושי מתני' דדוקא: ב] אבל במקום שיש מציל: ג] משום אימרי דרבי נקט ומתניתא דקתני עד: ד] ולמעלה שוה דקה ארי בגסה אף אינהו נמי בגסה:

א) נראה דצ"ל דחוליות יש שם וצלעות ליתא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones